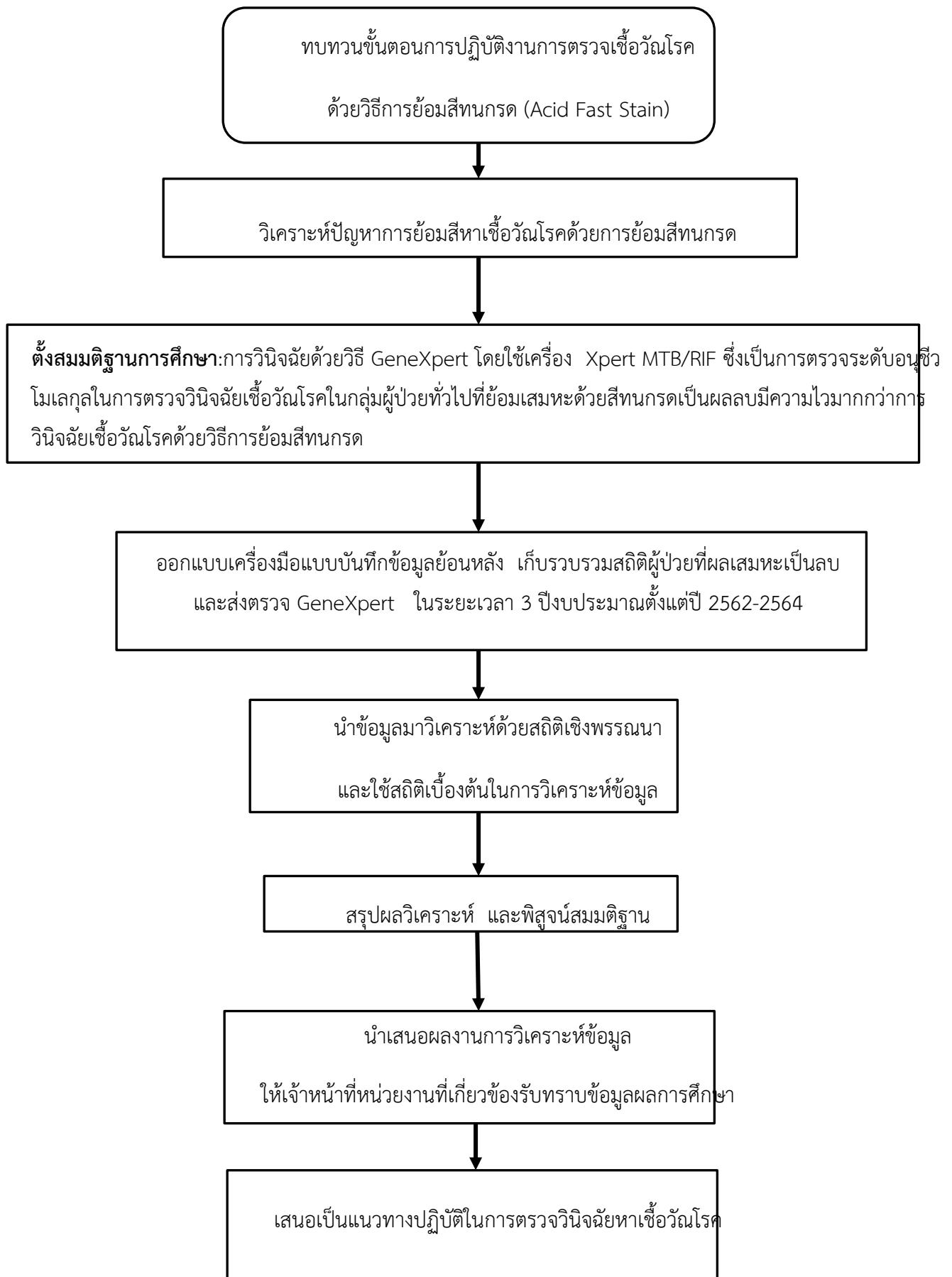

1. เรื่อง ผลการพัฒนาการตรวจวินิจฉัยการติดเชื้อวัณโรคปอดด้วยวิธี GeneXpert ในผู้ป่วยที่ย้อมเสมหะด้วยสีทึนกรดเป็นผลลบของผู้ป่วยที่มารับบริการที่โรงพยาบาลอุ้มทอง
2. ระยะเวลาที่ดำเนินการ ใช้ข้อมูลการย้อมสีทึนกรดให้ผลเป็นลบ แต่ให้ผลบวกโดยใช้วิธี GeneXpert จากสถิติปีงบประมาณ 2562-2564
3. ความรู้ ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
ความรู้และทักษะในการตรวจคัดกรองหาเชื้อวัณโรคด้วยวิธีย้อมสีทึนกรด นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนางาน มีการส่งข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ร่วมกันพัฒนากระบวนการการดูแลผู้ป่วย Patient Care Team (PCT) การวางแผนการส่งตรวจห้องปฏิบัติการ ภายนอก เพื่อค้นหาเชื้อวัณโรค รวมทั้งรวบรวมข้อมูลด้านเชื้อดื้อยาของผู้ป่วยแต่ละราย
4. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินงาน และเป้าหมายของงาน

4.1 สรุปสาระสำคัญ วัณโรคเป็นโรคติดต่อที่มีความสำคัญและเป็นปัญหาทางสาธารณสุขในระดับประเทศ มีรายงานการพบเชื้อวัณโรคคือยามากขึ้น ปัจจุบันมีการพัฒนาวิธีการตรวจหาเชื้อวัณโรคหลายวิธี องค์การอนามัยโลก (WHO) มีข้อเสนอแนะให้ใช้วิธีการตรวจหาโมเลกุลซึ่งเป็นส่วนประกอบของเชื้อ M.tuberculosis ได้แก่ GeneXpert MTB/RIF assay ได้ทดสอบประสิทธิภาพการวินิจฉัยด้วยวิธี GeneXpert แต่ส่วนใหญ่ทำการศึกษาในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ กลุ่มผู้ป่วยภูมิคุ้มกันบกพร่อง (HIV) และกลุ่มผู้ป่วยเสี่ยงต่อการติดเชื้อดื้อยา โดยพบว่ามีควมไวในการตรวจพบเชื้อวัณโรคมากกว่าการใช้วิธีการย้อมสีทึนกรดตรวจทางกล้องจุลทรรศน์ (Acid fast staining) ปัจจุบันการตรวจด้วยวิธีการย้อมสีทึนกรด ใช้เป็นวิธีการตรวจคัดกรองการติดเชื้อวัณโรคปอด พบปัญหาของตรวจวินิจฉัยจากตัวอย่างเสมหะที่ไม่มีคุณภาพบ่อยครั้ง ทำให้มีโอกาสพบเชื้อวัณโรคได้น้อย จึงได้รับมอบหมายจากหัวหน้าห้องปฏิบัติการ ให้ทำการศึกษาข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เสนอแนะแนวทางในการควบคุมป้องกันโรค ปรับปรุงแนวทางการตรวจวินิจฉัยโดยเพิ่มด้วยวิธี GeneXpert ในกลุ่มผู้ป่วยทั่วไปที่สงสัยเป็นวัณโรคปอดที่ผลเอกซเรย์ปอดผิดปกติ แต่มีผลย้อมสีทึนกรดให้ผลเป็นลบ ซึ่งเป็นผลลบลง (False negative) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการตรวจพบเชื้อวัณโรควิธี GeneXpert โดยที่ใช้เครื่อง Xpert MTB/RIF และตรวจการดื้อต่อยาไรแฟมพิซิน (Rifampicin) จากการส่งตรวจของโรงพยาบาลอุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรีไปยังห้องปฏิบัติการภายนอก ได้แก่ สำนักงานควบคุมโรคที่ 5 จังหวัดราชบุรี และโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยมราช จังหวัดสุพรรณบุรี

4.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

4.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

การดำเนินงานเพื่อทดสอบสมมติฐานการวินิจฉัย การติดเชื้อวัณด้วยวิธี Gene Xpert เพื่อประเมินว่ามีความไวและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการตรวจวินิจฉัยหรือไม่ เริ่มต้นด้วยการทบทวน ขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการตรวจวิเคราะห์ หาเชื้อวัณโรค ตามที่ห้องปฏิบัติการ กลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ได้ปฏิบัติ ตามขั้นตอนดังนี้

1. ทบทวนการตรวจวินิจฉัยวัณโรคด้วยวิธีการย้อมสีทึบจากตัวอย่างเสมหะของผู้ป่วย (Acid Fast stain) ซึ่งปัจจุบันใช้สีย้อม AFB ด้วยวิธี Ziehl Neelsen (heat method) ซึ่งเป็นวิธีการย้อมสีทึบที่ใช้ในการวินิจฉัยโรคติดเชื้อในกลุ่ม Mycobacterium spp. ซึ่งผนังเซลล์มีส่วนประกอบของ mycolic acid อยู่มากกว่าร้อยละ 60 ทำให้ติดสีได้ดีแม้จะใช้ decolorizer ที่มีส่วนผสมเป็น acid alcohol การย้อมนั้นมียวิธี Kinyoun (Cold method) อีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้ในการตรวจวินิจฉัยห้องปฏิบัติการ กลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ โรงพยาบาลอุ้มถ้องเลือกใช้ Ziehl Neelsen เนื่องจากพบว่าวิธีการย้อมด้วยวิธีนี้ เมื่อนำไปดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ที่กำลังขยาย 100x ลักษณะของเชื้อวัณโรคจะติดสีของ Carbol fuchsin ชัดเจน มองเห็นได้ง่ายข้อแตกต่างระหว่างวิธี Kinyoun (Cold method) กับ วิธี Ziehl Neelsen (heat method) อีกประการหนึ่งคือ Ziehl Neelsen ใช้ 0.3% basic fuchsin – 5% phenol ซึ่งความเข้มข้นของสีน้อยกว่าเพราะจะใช้ความร้อนช่วยกระตุ้นเซลล์ติดสีดีขึ้น ส่วนวิธี Kinyoun จะใช้สีที่มีความเข้มข้นกว่าคือ 4% basic fuchsin – 8% phenol โดยไม่ใช้ความร้อนช่วยในการย้อมสี สำหรับ decolorizer และ Counter stain จะใช้เหมือนกันทั้ง 2 วิธี คือ 3% HCL ใน 95% ethyl alcohol และ 0.3% methylene blue ตามลำดับ สำหรับการย้อมสีทั้ง 2 วิธี จะให้ผลลัพธ์ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ หากในสิ่งส่งตรวจมีเชื้อ Mycobacterium spp. ก็จะทำให้มองเห็นการติดสีที่ผนังเซลล์ของเชื้อเป็นสีแดงในขณะที่แบคทีเรียชนิดอื่นๆ และเซลล์อื่นๆ รวมทั้งพื้นหลังของแผ่นสไลด์จะติดสีน้ำเงินทำให้อ่านผลได้ง่าย

2. วิเคราะห์ปัญหาการย้อมสีหาเชื้อวัณโรคด้วยการย้อมสีทึบ

2.1 เก็บข้อมูลจากอุบัติการณ์ในระบบรายงานความเสี่ยงของโรงพยาบาลอุ้มถ้อง เกี่ยวกับผลการตรวจด้วยวิธีการย้อมสีทึบที่ผิดพลาด 2.2

วิเคราะห์ปัญหาจากการใช้เครื่องมือ/น้ำยา ที่ใช้ในการย้อมสีทึบ 2.3

ทบทวนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดูสเมียร์เสมหะในการทวนสอบสเมียร์เสมหะ ด้วยการส่องตรวจดูคุณภาพการสเมียร์ประสิทธิภาพการย้อมสี 2.4 สุ่มตรวจ slide

เสมหะเพื่อหาผลการตรวจผิดพลาด ซึ่งในการปฏิบัติงานด้านการตรวจวิเคราะห์อาจจะพบผลการตรวจที่บวกลบหรือผลลบปลอมได้ 2.5 สรุปปัญหาในการตรวจวิเคราะห์

ด้วยวิธีย้อมสีทึบและข้อจำกัดในการตรวจวิเคราะห์ เพื่อตั้งสมมติฐานในการประเมินประสิทธิภาพของวิธี

GeneXpert กับการย้อมสีทึบ

3. การตั้งสมมติฐาน โดยใช้หลักการความน่าจะเป็น

ของวิธี GeneXpert ซึ่งเป็นวิธีที่ WHO แนะนำให้ทำการทดสอบ ว่ามีความไวมากกว่าการตรวจคัดกรองเชื้อวัณโรคด้วยการย้อมสีทึบ

4. ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลต่างๆ

4.1 ระบบสารสนเทศของโรงพยาบาล (ระบบ Hosxp)

4.2 ระบบสารสนเทศทางห้องปฏิบัติการ (Laboratory Information System: LIS)

4.3 ระบบสารสนเทศกองวัณโรค กรมควบคุมโรค กลุ่มระบาดวิทยา และตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน (National Tuberculosis Information Program: โปรแกรม NTIP) โดยกำหนดช่วงเวลา 3 ปีงบประมาณย้อนหลัง ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2562 ถึง 2564 โดยเก็บข้อมูลผู้ป่วยที่ผลการตรวจเสมหะด้วยวิธีการย้อมสีทึบเป็นลบ (AFB Negative) และมีการส่งตรวจด้วยวิธี GeneXpert เก็บข้อมูลการวินิจฉัยการดื้อยา Rifampicin(RIF) จากการตรวจวิเคราะห์ของโรงพยาบาลเจ้าพระยามรราช จังหวัดสุพรรณบุรีและสำนักควบคุมโรคที่ 5 จังหวัดราชบุรี ออกแบบการเก็บข้อมูลโดยแบ่งช่วงอายุเป็นแรกเกิด - 20 ปี, 21 - 40 ปี, 41 - 60 ปี, 61-80 ปี, และตั้งแต่ 81 ปีขึ้นไป รวมถึงการเก็บข้อมูลเพศ และสัญชาติ

5. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์แบบพรรณนา (Descriptive Research) โดยวิเคราะห์จำนวนตัวอย่างสิ่งส่งตรวจที่ให้ผลเป็นลบด้วยวิธีย้อมสีทึบ แต่ให้ผลบวกด้วยวิธี GeneXpert ตามช่วงอายุต่างๆ เปรียบเทียบข้อมูลตั้งแต่ปี 2562 ถึง 2564 และวิเคราะห์ร้อยละของการตรวจพบเชื้อ MTB detected ด้วยวิธี GeneXpert รวมถึงวิเคราะห์การตรวจหาการดื้อยาต่อ Rifampicin(RIF) แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบในรูปแบบกราฟ เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์แบบพรรณนา พร้อมทั้งสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ และพิสูจน์สมมติฐานตามข้อ 3

6. การนำเสนอข้อมูล โดยสรุปผลการวิเคราะห์และจัดทำรูปแบบการนำเสนอข้อมูลรวมถึงการเสนอแนวทางปฏิบัติในการตรวจวินิจฉัยหาเชื้อวัณโรคให้แก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆในโรงพยาบาลอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้การส่งตรวจมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า ช่วยในการวินิจฉัยผู้ป่วยได้รวดเร็วและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

4.3

เป้าหมาย

เพื่อประเมินผลการตรวจพบเชื้อวัณโรคการตรวจพบเชื้อวัณโรคด้วยวิธี GeneXpert โดยใช้เครื่อง XpertMTB/RIF ในผู้ป่วยที่ย้อมเสมหะด้วยสีทึบเป็นลบของผู้ป่วยที่มารับบริการที่โรงพยาบาลอุทองจากการส่งตรวจของโรงพยาบาลอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ไปยังห้องปฏิบัติการภายนอก ได้แก่ สำนักงานควบคุมโรคที่ 5 จังหวัดราชบุรี และโรงพยาบาลเจ้าพระยามรราช จังหวัดสุพรรณบุรี

5. ผลสำเร็จของงาน

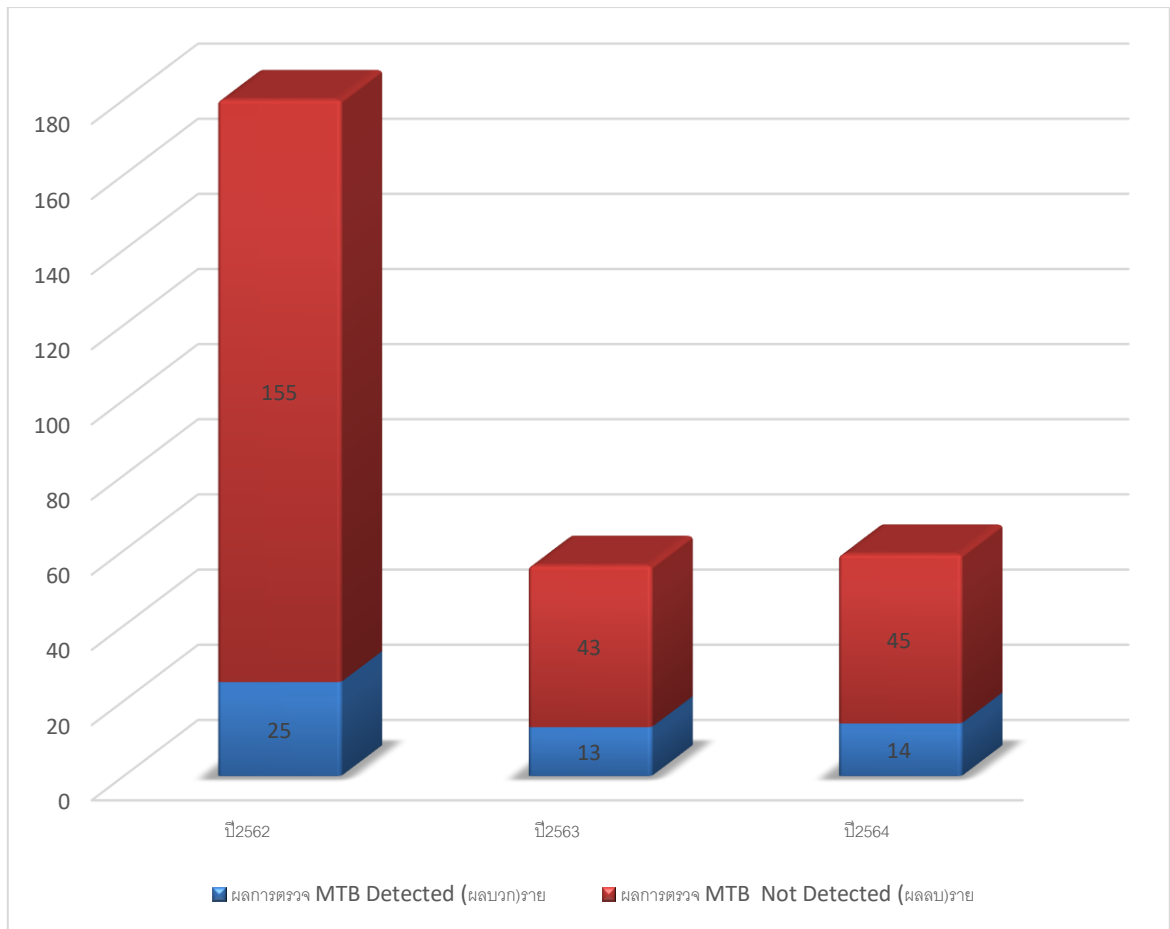
5.1 ผลสำเร็จของงานเชิงปริมาณ

การศึกษาความชุก(Prevalence Study)

จากการศึกษาข้อมูลย้อนหลังของผู้ป่วยที่ส่งตรวจ Gene Xpert MTB/RIF โดยส่งตรวจ รายที่ผลตรวจการย้อมสีทึบกรดเป็นลบ(AFB smear Negative) จำนวน 295 ตัวอย่าง พบว่ามีการตรวจเชื้อวัณโรคด้วยวิธี Gene Xpert MTB/RIF เป็นบวก 52 ราย(ร้อยละ 17.6) ผลเป็นลบ 243 ราย(ร้อยละ 82.4) สำหรับการศึกษาความชุกด้านเพศ และอายุโดยวิธี Gene Xpert MTB/RIF พบว่า ผู้ป่วยวัณโรคเป็นเพศชายถึง 38 ราย (ร้อยละ 73.1) เป็นเพศหญิง 14 ราย(ร้อยละ 26.9)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ป่วยที่ส่งตรวจ Gene Xpert MTB/RIF

ปี/ผลการตรวจวิเคราะห์	จำนวนผลการตรวจ MTB Detected (ผลบวก)(ราย)	จำนวนผลการตรวจ MTB Not Detected (ผลลบ)(ราย)	จำนวนตัวอย่างทั้งหมดที่ส่งตรวจ (ราย)
ปี2562	25(13.9)	155(86.1)	180
ปี2563	13(23.2)	43(76.8)	56
ปี2564	14(23.7)	45(76.3)	59
รวมทั้งหมด	52(17.6)	243(82.4)	295

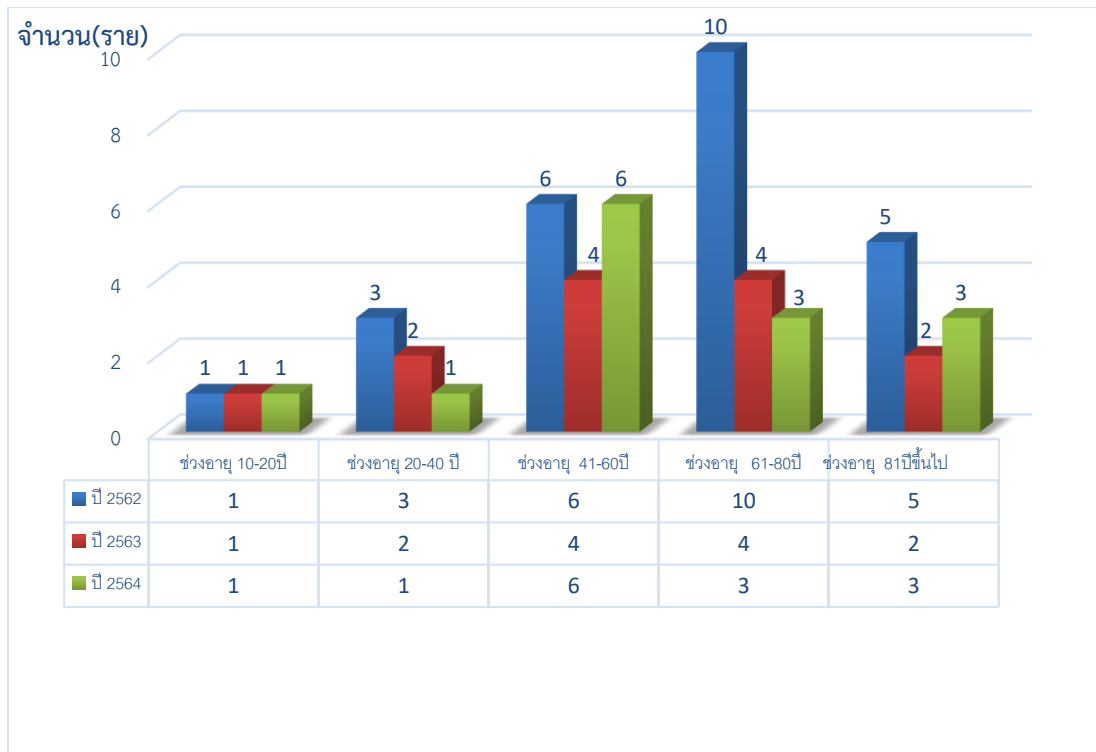
จากการศึกษาและเก็บข้อมูลพบว่าการย้อมสีทึบกรดให้ผลเป็นลบแต่ให้ผลบวกโดยใช้วิธี GeneXpertจากสถิติ

ปีงบประมาณ 2562 ถึง 2564 จำนวน 295 ราย พบผลบวก 25 , 13 และ 24 ราย ตามลำดับโดยพบว่าเป็นชาวต่างด้าวจำนวน 2 ราย รวมทั้งหมด 52 ราย (ตารางที่ 1) เมื่อนำข้อมูลมาคำนวณร้อยละในปีงบประมาณ 2562 ถึง 2564 คิดเป็นร้อยละ 13.9 ,23.2 ,23.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 2) คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.2 ที่ให้ผลบวกด้วยวิธี GeneXpert จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพบว่า ปีงบประมาณ 2562 มีปริมาณผู้ให้ผลบวกด้วยวิธี GeneXpert คิดเป็นร้อยละ 13.9% พบว่าให้ผลบวกน้อยกว่าเมื่อเทียบกับปีงบประมาณ 2563 และ 2564 คิดเป็นร้อยละ 23.2 ,23.7 ตามลำดับ ซึ่งมีจำนวนการส่งตรวจน้อยกว่า อาจเนื่องมาจากสถานการณ์โควิด(เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563) ทำให้ผู้บริการผู้ป่วยในกลุ่มวัยโรคมีข้อจำกัดและความเข้าถึงในการรับบริการยากขึ้น เมื่อมารับบริการมีอาการรุนแรงเพิ่มมากขึ้นและมีอาการอื่นๆร่วมด้วยถึงแม้การย้อมด้วยสีทนครดจะให้ผลลบ เพื่อความรวดเร็วในการรักษาและให้ผลที่แม่นยำจึงมีการส่งด้วยวิธี GeneXpert และให้ผลบวกเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 3 จำนวนผู้ป่วย GeneXpert Detected แบ่งตามช่วงอายุ

ปี/ผลการตรวจวิเคราะห์	ช่วงอายุ 10-20 ปี	ช่วงอายุ 20-40 ปี	ช่วงอายุ 41-60 ปี	ช่วงอายุ 61-80 ปี	ช่วงอายุ 81ปีขึ้นไป	เพศ		รวม (ราย)
						ชาย	หญิง	
ปี 2562	1	3	6	10	5	18	7	25
ปี 2563	1	2	4	4	2	10	3	13
ปี 2564	1	1	6	3	3	10	4	14
รวม	3	6	16	17	10	38	14	52

แผนภูมิแสดง จำนวนผู้ป่วย GeneXpert Detected แบ่งตามช่วงอายุ

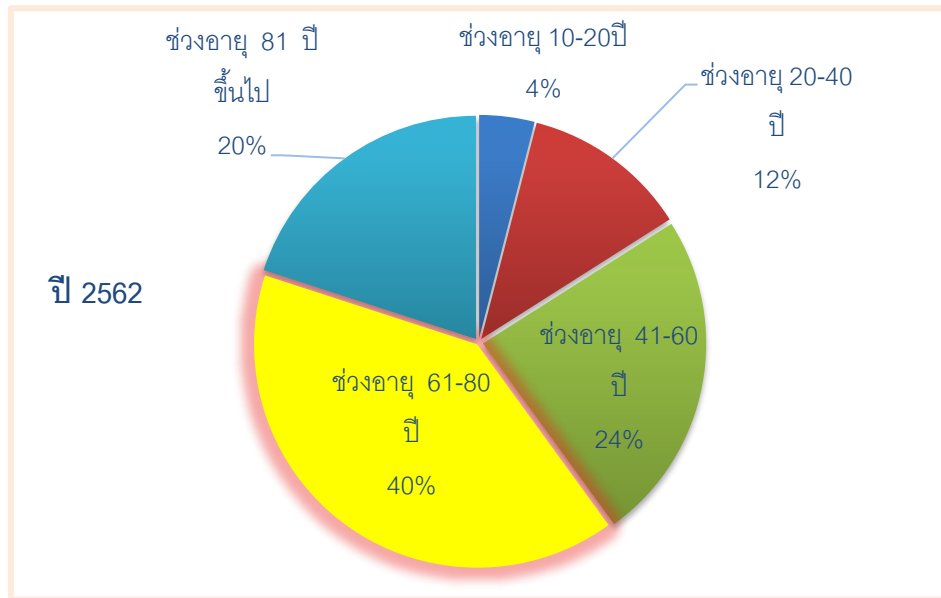

ตารางที่ 4 แสดง จำนวนผู้ป่วยที่ส่งตรวจ GeneXpert MTB แบ่งตามช่วงอายุ(ร้อยละ)

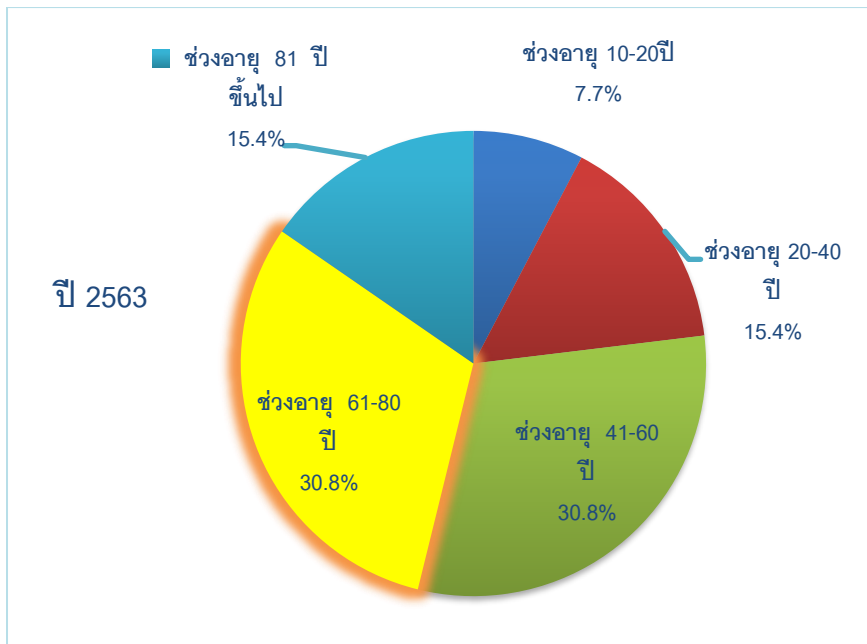
ปี/ผลการตรวจวิเคราะห์	ช่วงอายุ 10-20 ปี ร้อยละ (%)	ช่วงอายุ 20-40 ปี ร้อยละ (%)	ช่วงอายุ 41-60 ปี ร้อยละ (%)	ช่วงอายุ 61-80 ปี ร้อยละ (%)	ช่วงอายุ 81 ปีขึ้นไป ร้อยละ (%)	เพศ		รวม ร้อยละ (%)
	ชาย	หญิง						
ปี 2562	4.0	12.0	24.0	40.0	20.0	72.0	28.0	100.0
ปี 2563	7.7	15.4	30.8	30.8	15.4	76.9	23.1	100

ปี 2564	7.1	7.1	42.9	21.4	21.4	71.4	28.6	100

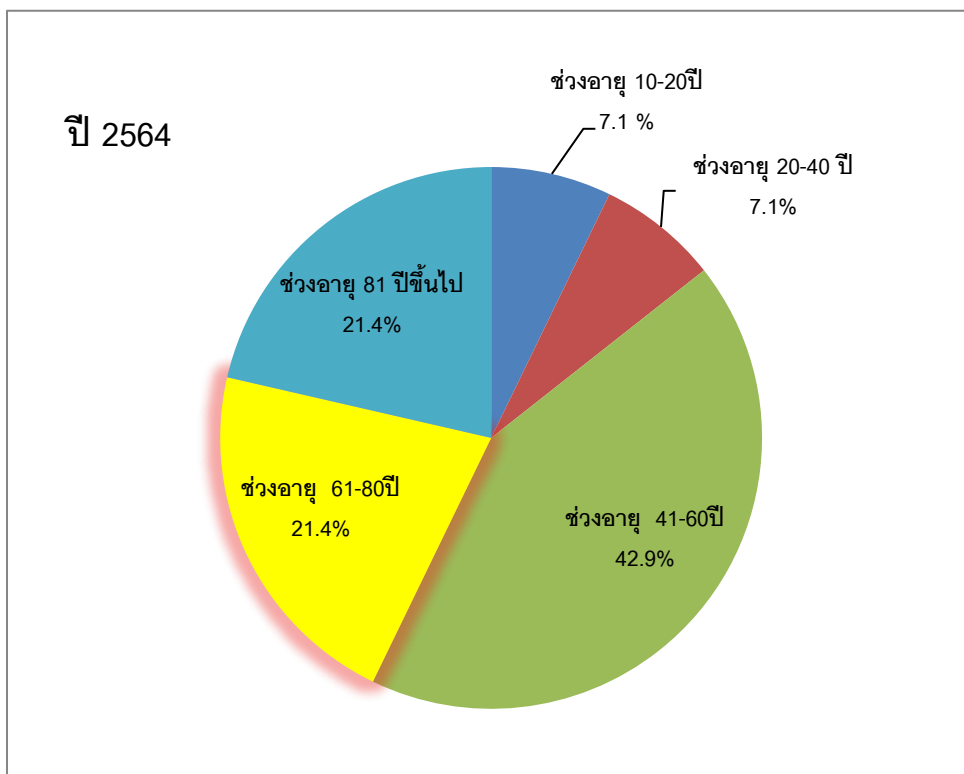
แผนภูมิวงกลมที่ 1 แสดงร้อยละ(%)ผู้ป่วย GeneXpert Detected แบ่งตามช่วงอายุ ปี 2562

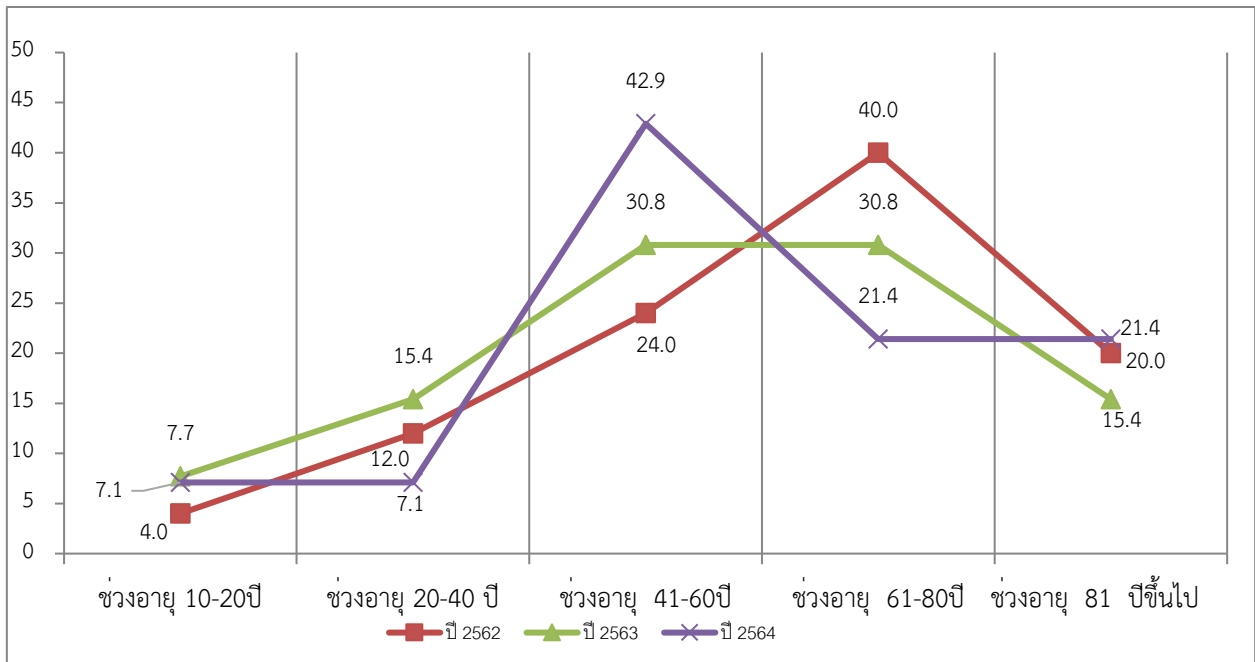
แผนภูมิวงกลมที่ 2 แสดงร้อยละ(%)ผู้ป่วย GeneXpert Detected แบ่งตามช่วงอายุ ปี 2563

แผนภูมิวงกลมที่ 3 แสดงร้อยละ(%)ผู้ป่วย GeneXpert Detected แบ่งตามช่วงอายุ ปี 2564

กราฟที่4 แสดงร้อยละ(%)ผู้ป่วย GeneXpert Detected แบ่งตามช่วงอายุ ปี 2562-2564

จากข้อมูลตารางที่ 3 พบว่าจำนวนผู้ป่วยที่ให้ผล GeneXpert MTB Detected จำนวน 52 รายเมื่อแบ่งตามช่วงอายุพบว่า มีแนวโน้มพบได้ในอายุน้อยลงและเป็นช่วงวัยกลางคนและยังเป็นไวใช้แรงงาน โดยในปี 2563 และ ปี 2564 ช่วงอายุ 41-60 ปี พบว่ามีผู้ป่วย ให้ผลบวกคิดเป็นร้อยละ 30.8 และ 42.9 (กราฟที่ 4) ตาม ลำดับเมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งมีเพียงร้อยละ 24.0 ซึ่งมีอัตราการตรวจมากกว่าปี 2563 และปี 2564 (ตารางที่ 1) และเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 5 จำนวนผู้ป่วยที่ส่งตรวจ GeneXpert Detected และตรวจยีนดื้อยา Rifampicin(ร้อยละ)

ปี/ผลการตรวจวิเคราะห์	Rif resistance not detected ผลการตรวจยีนไม่ดื้อต่อยา Rifampicin	Rif resistance indeterminate ผลการตรวจยีนคือต่อยา Rifampicin แปลค่าไม่ได้	Rif resistance detected ผลการตรวจยีนคือต่อยา Rifampicin	ผลการตรวจ MTB Detected (ร้อยละ)
ปี 2562	60.0	36.0	4.0	100
ปี 2563	84.6	15.4	0	100
ปี 2564	100	0	0	100

จากข้อมูลตาราง5 พบว่าจำนวนว่า Rif resistance จำนวน 1 รายคิดเป็น 4%

วิจารณ์ผลการศึกษา พบความชุกของผู้ป่วยวัณโรคร้อยละ โดยที่ วิธี GeneXpert MTB/RIF สามารถตรวจพบเชื้อวัณโรคได้มากกว่า วิธี sputum AFB smear โดยการตรวจด้วยวิธี GeneXpert MTB/RIF มีค่าความไว ค่าความจำเพาะ ค่าความถูกต้อง สูงกว่าประโยชน์ที่การตรวจหาเชื้อวัณโรคด้วย sputum AFB smear มีค่าความไว ค่าความจำเพาะ ค่าต่างประเทศที่พบว่าการตรวจด้วยวิธี Xpert MTB/RIF มีค่าความไว สูงกว่าการตรวจด้วยวิธี sputum AFB smear 8-10 การตรวจหาเชื้อวัณโรคคือยาโดยวิธี Xpert MTB/RIF เป็นการตรวจ ทางอณูชีววิทยา (molecular method) หรือแบบจีโนไทป์ (genotypic test) โดยตรวจหาตำแหน่งกลายพันธุ์ของยีน บนสารพันธุกรรมของ เชื้อวัณโรค แต่การศึกษาครั้งนี้พบว่าวิธี Xpert MTB/RIF ตรวจไม่พบ เชื้อโรคร้อยละ 20 (6/30) อาจเนื่องจากมีปริมาณเชื้อในเสมหะ น้อยเกินไป ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่เครื่องสามารถตรวจพบได้ ซึ่งอาจเนื่องมาจาก คุณภาพของเสมหะที่ไม่ดีพอ แต่วิธีนี้สามารถตรวจพบเชื้อดื้อยาไรแฟมพิซิน จำนวน 1 ราย ซึ่งมีความไวตรงกับผลการทดสอบความไวเชื้อดื้อยา (Drug Susceptibility Testing: DST) โดยผลการตรวจนอกจากพบ ดื้อยาไรแฟมพิซิน ยังพบว่าดื้อต่อยา streptomycin และ INH อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของณรงศ์วิทย์ นาขวัญ ทำการศึกษา เชื้อวัณโรคคือยาโดยวิธี Xpert MTB/RIF เปรียบเทียบผลการทดสอบ ความไวต่อยา โดยถ้าผลการตรวจพบยีนส์ที่ดื้อต่อยาไรแฟมพิซิน จะดื้อยา หลายขนาน (Multi-drug resistance; MDR-TB) ด้วย11 การตรวจพบ เชื้อวัณโรค ดื้อยา RIF เพียงอย่างเดียว (mono-resistant RIF) พบได้ น้อยมาก ส่วนใหญ่เมื่อตรวจพบเชื้อวัณโรคคือต่อยา RIF มักจะดื้อต่อยา INH ด้วย ดังนั้นการดื้อยา RIF จึงอาจเป็นตัวชี้บ่งของการดื้อยาชนิด MDR-TB

และสามารถรายงานผลการพบ เชื้อวัณโรคต่อยาไรแฟมพิซิน (Rifampicin) 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.27 ทำให้ทราบข้อมูลจำนวนผู้ป่วยที่ติดเชื้อวัณโรค

5.2 ผลสำเร็จของงานเชิงคุณภาพ มีการวินิจฉัยการติดเชื้อวัณโรคในกลุ่มที่สงสัยที่ไม่สามารถตรวจได้ด้วยวิธีการย้อมสีทนกรด และตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ. 2560-2579) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ

6. การนำไปใช้ประโยชน์

6.1 ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่ในการค้นหาผู้ป่วยติดเชื้อวัณโรค

6.2 ได้รับทราบปัญหา สาเหตุของการเก็บเสมหะที่ไม่มีคุณภาพ ทำให้ไม่สามารถตรวจพบเชื้อวัณโรคด้วยวิธีย้อมสีทนกรด

6.3 นำผลการศึกษาที่ได้ไปวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงานเดิม และออกแบบต่อยอดกระบวนการทำงานแบบใหม่ รวมถึงสามารถนำไปพัฒนาต่อเนื่องหรือพัฒนานวัตกรรมเชิงระบบได้

7. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

7.1 ลักษณะการเก็บข้อมูล มีความซับซ้อน มีขั้นตอนการดำเนินงานหลายขั้นตอน เนื่องจากต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่ หลายหน่วยงานทั้งองค์กรภายในและภายนอก เพื่อสอบถามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้อง

7.2 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลไม่เอื้อต่อการศึกษา เนื่องจากใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพต่ำ

8. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

8.1 ปัญหาอุปสรรคด้านบริหารจัดการมีทั้งขั้นตอนดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ปัญหาที่เกิดจากการเก็บข้อมูล/การวิเคราะห์ข้อมูล ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

8.2 การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ที่ทำการตรวจวิเคราะห์ ด้วยวิธี GeneXpert ทำให้ล่าช้า และมีข้อจำกัดด้านการติดต่อเนื่องจากขาดการประสานงานที่ดี

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ควรมีการขยายกลุ่มที่ทำการศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสสูง เช่น กลุ่มผู้ป่วยภูมิคุ้มกันบกพร่อง (HIV) กลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นต้น

9.2 ในการตรวจวิเคราะห์ ยังต้องใช้เสมหะปริมาณที่เหมาะสม จึงสามารถวิเคราะห์ด้วยวิธี GeneXperได้

9.3 การตรวจวิเคราะห์ด้วยวิธี GeneXpert เหมาะสำหรับผู้ป่วยที่ใช้ในการวินิจฉัยติดเชื้อไวรัสที่ให้ผลเป็นลบด้วย วิธีย้อมสีทนครด ไม่เหมาะสำหรับผู้ป่วยที่ติดตามการรักษา

(นางสาวศศิกานต์ ชีพนุรัตน์)

นักเทคนิคการแพทย์ปฏิบัติการ

	ช่วงอายุ	ช่วงอายุ	ช่วงอายุ	ช่วงอายุ	ช่วงอายุ	เพศ		รวม
	10-20ปี	20-40ปี	41-60ปี	61-80ปี	81 ปีขึ้นไป	ชาย	หญิง	ร้อยละ (%)
	ร้อยละ (%)	ร้อยละ (%)	ร้อยละ (%)	ร้อยละ (%)	ร้อยละ (%)			
ปี 2562	4.0	12.0	24.0	40.0	20.0	72.0	28.0	100.0
ปี 2563	7.7	15.4	30.8	30.8	15.4	76.9	23.1	100
ปี 2564	7.1	7.1	42.9	21.4	21.4	71.4	28.6	100